

οι φίλοι ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

www.filoi-gnhm.gr

Έτος ίδρυσης 1978

Τεύχος 141

ΙΟΥΛ-ΑΥΓ-ΣΕΠ 2020

Τριμηνιαία έκδοση των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

Το πρόβλημα είναι οι οπαδοί...

Ανάρτηση στο διαδίκτυο με αφορμή τη δίκη της χρυσής αυγής:

Οπαδοί κάθε είδους.

«Από τους οπαδούς του «σεξιστικού ορθολογισμού» και των πολιτικών κομμάτων, μέχρι τους οπαδούς αθλητικών ομάδων, χορτοφάγους, μηχανόβιους κ.ά. Το πρόβλημα είναι πάντα οι οπαδοί ...»

Θυμάστε την εξαιρετική ταινία «Το Κύμα», «Die Welle» του 2008; Σε σκηνοθεσία Ντένις Γκάνσελ; Σκιαγραφήσε το προφίλ και τις συνθήκες δημιουργίας ενός φασίστα. Εάν δεν θέλουμε διαρκείς επαναλήψεις του φαινομένου της χρυσής αυγής, μήπως θα πρέπει να αναρωτηθούμε και να εστιάσουμε στην εξάλειψη των συνθηκών που δημιουργούν αυτά τα πρόσωπα;

Άννα Κ-Μ

Φασισμός

*Επειδή “Αρχή σοφίας η των ονομάτων επίσκεψις”
ανατρέξαμε στην εγκυκλοπαίδεια του Ηλίου, έκδοση
1945-1960, και ιδού κάποια αποσπάσματα
από το λήμμα: Φασισμός.*

ΦΑΣΙΣΜΟΣ. Αρχικά το ολοκληρωτικό πολιτειακό σύστημα, που εφαρμόστηκε στην Ιταλία από το 1922 από τον Μπενίτο Μουσσολίνι. Αργότερα όμως ο όρος χρησιμοποιήθηκε για παρόμοια συστήματα που εφαρμόστηκαν σε άλλες χώρες, με κυριότερο τον εθνικοσοσιαλισμό που εφαρμόστηκε στη Γερμανία.

Η αρχική ιταλική λέξη *fasismo* προήλθε από τη λατινική *fasces* που σημαίνει δέσμη από ράβδους που στη μέση είχαν ένα τσεκούρι (πέλεκυ). Την κρατούσαν οι «ραβδόχοι» στην Αρχαία Ρώμη που βάδιζαν μπροστά από τους βασιλείς και άλλους άρχοντες, ως σύμβολο της εξουσίας που τιμωρεί, όπως π.χ. πριν να εκτελεστεί μια θανατική ποινή.

Οι αρχές του φασιστικού κινήματος στην Ιταλία θα πρέπει να αναζητηθούν στο κύμα απογοήτευσης και στον άκρατο εθνικισμό που επικρατούσαν στη χώρα μετά το 1918. Πριν από τον 1ο Παγκόσμιο Πόλεμο ο Ερρίκος Κορρατίνι είχε διακηρύξει τον άκρατο και φιλοπόλεμο εθνικισμό που προκάλεσε μεγάλο ενθουσιασμό για τον πόλεμο της Λιβύης το 1911. Ο ποιητής ντ' Αννούντσιο σε πεζά και ποιήματά του

είχε εκθειάσει όχι μόνο την αποστολή μιας νικήτριας Ιταλίας αλλά και την αγάπη προς τον κίνδυνο, την περιπέτεια και τον πόλεμο. Ο ντ' Αννούντσιο κατέλαβε την αρχή του Φιούμε το 1919 και επί 16 μήνες εισήγαγε νομοθεσία που προμήνυε το «σωματειακό κράτος» με όλους τους χαιρετισμούς, προσφωνήσεις κ.τ.τ. που αργότερα αποτέλεσαν χαρακτηριστικά του φασιστικού κινήματος.

Πριν από το 1914 ο Μουσσολίνι, υπήρξε ηγετικό στέλεχος του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, αλλά είχε πάντα εκφράσει τις απόψεις του περί επαναστατικού συνδικαλισμού και, αντίθετα με το κόμμα του, τάχθηκε υπέρ της εισόδου της Ιταλίας στον πόλεμο το 1914. Την ίδια χρονιά ίδρυσε στο Μιλάνο δική του εφημερίδα την «Πόπολο ντ' Ιτάλια» ως όργανο μαχητών και παραγωγών με το σύνθημα: «Όποιος έχει χάλυβα, έχει και ψωμί»

Μέσα στις κοινωνικές αναταραχές και την ηθική σύγχυση, που ακολούθησαν τον 1ο Παγκόσμιο Πόλεμο, ο Μουσσολίνι ίδρυσε την «*fasci di Comatimento*» (Ομάδα Μάχης) που δεν είχε συγκεκριμένο πρόγραμμα. Ο ίδιος εξακολουθούσε να είναι εθνικοσοσιαλιστής διακηρύσσοντας την απαλλοτρίωση των κτημάτων και την εθνικοποίηση των ορυχείων και των μέσων μεταφοράς. Το 1921 η ομάδα του στράφηκε προς την αστική τάξη.

Όταν ο Μουσσολίνι έβαλε υποψηφιότητα στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1919 πήρε περίπου 5.000 ψήφους, έναντι 346.000. Όμως η βαθιά κοινωνική αναταραχή που επικρατούσε στην Ιταλία έδωσε στον Μουσσολίνι και τους θερμό-

αιμους υποστηρικτές του, μια ευκαιρία να θεωρηθούν εγγύηση ασφάλειας. Η έλλειψη αντίστασης από την κυβέρνηση, το στρατό και την αστυνομία, τους επέτρεψε τον Νοέμβριο του 1921 να ιδρύσουν το Εθνικό Φασιστικό Κόμμα.

Ο Μουσσολίνι δεν είχε κάποιο συγκεκριμένο δόγμα, ούτε πρόγραμμα. Έλεγε «Το πρόγραμμά μας είναι απλό. Θέλουμε να κυβερνήσουμε την Ιταλία. Μας ζητούν συγκεκριμένο πρόγραμμα, αλλά υπάρχουν ήδη πάρα πολλά. Δεν είναι το πρόγραμμα που χρειαζόμαστε αλλά οι άνδρες και η δύναμη της θέλησής». Στις 22 Οκτωβρίου του 1922 οργανώθηκε η περίφημη πορεία προς τη Ρώμη. Αν και οι φασίστες και οι εθνικιστές ήταν ελάχιστοι, ένας προς δέκα, και με λίγη αποφασιστικότητα η δράση τους θα μπορούσε εύκολα να εμποδιστεί. Αντί γι' αυτό ο βασιλιάς αρνήθηκε να υπογράψει το διάταγμα που του είχε υποβάλει η κυβέρνηση και να κηρύξει τη χώρα σε κατάσταση πολιορκίας. Στις 29 Οκτωβρίου, ο βασιλιάς έδωσε εντολή σχηματισμού κυβέρνησης στον Μουσσολίνι. Αρχικά ο Μουσσολίνι δέχθηκε μια κυβέρνηση συνασπισμού, σε λίγα χρόνια όμως χάθηκε κάθε ίχνος κοινοβουλευτισμού, όλα τα κόμματα τέθηκαν εκτός νόμου, κάθε συνταγματική ελευθερία χάθηκε και εγκαταστάθηκε πλήρης δικτατορία. ... Το κόμμα ταυτίστηκε με το κράτος και το κράτος με τον αρχηγό του.

Ο φασισμός είναι δυναμική και ρεαλιστική πολιτική στην πιο γυμνή μορφή της. Όλα εξαρτώνται από τις αποφάσεις του αρχηγού που διαρκώς μεταβάλλονται, δεν επιτρέπεται να συζητηθούν αλλά μόνο να εκτελεστούν αμέσως και με τυφλή εμπιστοσύνη... «Μόνο ο πόλεμος ανεβάζει κάθε ανθρώπινη ενέργεια στην υψηλότερή της ένταση και βάζει σφραγίδα ευγενείας στους λαούς που έχουν το θάρρος να τον αντιμετωπίσουν... Ο φασισμός επιβάλλει το ανττειρηνιστικό πνεύμα και στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων ... ο πόλεμος για τον άνδρα είναι ότι η μητρότητα για την γυναίκα.

Η διαρκής ειρήνη είναι όχι μόνο παρακμή αλλά και άρνηση των θεμελιωδών αρετών του ανθρώπου...». Θεμελιώδες σύνθημα του φασισμού «να πιστεύεις, να υπακούς, να μάχεσαι» και «ο Μουσσολίνι έχει πάντα δίκιο».

Στα 18 χρόνια που κυβέρνησε ο Μουσσολίνι (1922-1940) προετοίμαζε την

αναβίωση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Σε ομιλία του υποστήριξε μεταξύ άλλων ότι η Ιταλία μπορεί να παρατάξει στρατό 9.000.000 ανδρών, τα 5.000.000 από αυτά, πλήρως εξοπλισμένα και με την ηγεσία του ίδιου μπορούσαν να συντρίψουν οποιοδήποτε εχθρό. Αντίστοιχα το ναυτικό και η αεροπορία.

Όταν όμως το 1940 η Ιταλία μπήκε στον πόλεμο, αποκαλύφθηκε στα μάτια όλου του κόσμου, η άθλια πραγματικότητα, η ανικανότητα και η διαφθορά του στρατού. Τα ιταλικά στρατεύματα και το ναυτικό νικήθηκαν και ντροπιάστηκαν παντού.

Η ήττα του ιταλικού στρατού από τον ελληνικό στην Αλβανία εξετέλισε τον φασισμό στα μάτια της παγκόσμιας κοινής γνώμης.

Με αυτήν και άλλες ήττες ανατράπηκε το καθεστώς του Μουσσολίνι, το διατήρησαν οι Γερμανοί για κάποιο διάστημα στη βόρεια Ιταλία αλλά με την προέλαση των αγγλοαμερικανικών στρατευμάτων, τερματίστηκε το 1945.

Ο ίδιος ο Μουσσολίνι βρήκε οικτρό θάνατο από τα χέρια του λαού του.

Επιλογή αποσπασμάτων και μεταγλώττιση στα νέα ελληνικά:
Άννα Κ-Μ

Ο φασισμός επιβάλλει το ανττειρηνιστικό πνεύμα και στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων ... ο πόλεμος για τον άνδρα είναι ότι η μητρότητα για την γυναίκα. Η διαρκής ειρήνη είναι όχι μόνο παρακμή αλλά και άρνηση των θεμελιωδών αρετών του ανθρώπου...». Θεμελιώδες σύνθημα του φασισμού «να πιστεύεις, να υπακούς, να μάχεσαι» και «ο Μουσσολίνι έχει πάντα δίκιο».

Η Ουράνια Θέμις

Η ουράνια Θέμις, προσωποποίηση της Δικαιοσύνης, του «εύβουλου» και «ορθόβουλου» και ιδανικό του θείου Δικαίου, και η Νέμεσις προσωποποίηση του ηθικού συναισθήματος και της δύναμης που τιμωρεί την αλαζονεία, ήταν οι δύο θεές που λατρεύτηκαν ως κύριες θεότητες στον Ραμνούντα.

Δίπλα στους ναούς της Νεμέσεως και της Θέμιδος ωρίμαζαν οι πολίτες.

Περπατώντας σε αυτόν τον τόσο άγνωστο και ξεχασμένο ερειπιώνα, μπορεί να επεξεργαστεί κανείς τις μεγάλες ιδέες που διέπουν την ανθρωπότητα εν κοινωνία, από την εποχή που οι άνθρωποι θέλησαν να οργανωθούν σε κοινωνία...

Και τι ήταν αυτές οι Ερινύες με τα χίλια φιδίσια πρόσωπα; Αυτές που τιμωρούν το φόνο, τη βεβήλωση του ασύλου και της φιλοξενίας, την επιορκία κι άλλα παρόμοια εγκλήματα που απειλούσαν να καταστρέψουν την κοινωνική και την οικογενειακή ισορροπία;

Το τοπίο του αττικού ερειπιώνα θα συνδράμει στον προβληματισμό μας και θα ηρεμήσει την ψυχούλα μας, μετά από την ταραχή που θα ξαναζήσουμε στο δικαστήριο χρόνους πολλούς μετά τις ειδικές πράξεις και τις 453 δικαστικές συνεδριάσεις (όταν βρισκόταν αίθουσα!).

Κανείς δεν είναι αθώος. Ούτε η ανεκτική κοινωνία.

Αποσπάσματα από ανάρτηση της Πολιτιστικής Εταιρείας «ΠΑΝΟΡΑΜΑ» στις 6/10/2020.

Το φαινόμενο της μετανάστευσης

Η Παγκόσμια Ημέρα Αποδημητικών Πτηνών (World Migratory Bird Day), γιορτάζεται, από το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNEP) δύο φορές κάθε χρόνο: Το δεύτερο Σάββατο του Μαΐου και το δεύτερο Σάββατο του Οκτωβρίου.

Σκοπό έχει να ευαισθητοποιήσει την παγκόσμια κοινή γνώμη σχετικά με την προστασία των αποδημητικών πτηνών και των οικοτόπων τους. Κάθε χρόνο το πρώτο Σαββατοκύριακο του Οκτωβρίου διοργανώνεται στην Ευρώπη η Πανευρωπαϊκή Γιορτή των Πουλιών (EuroBirdwatch), με πρωτοβουλία της Birdlife International.

Η μετανάστευση πουλιών είναι η επαναλαμβανόμενη μετακίνηση κάποιων πληθυσμών πουλιών, για να φωλιάσουν, να ξεχειμωνιάσουν ή να τραφούν. Στοχεύει στην εξεύρεση ιδανικότερων

συνθηκών για κάθε στάδιο του βιολογικού κύκλου ενός είδους. Ενεργοποιείται κυρίως, από τη διαθεσιμότητα τροφής και από τις καιρικές συνθήκες. Με άλλα λόγια είναι μια προσαρμογή των πουλιών, για επιλογή διαφορετικών περιοχών για διατροφή και διαφορετικών για αναπαραγωγή. Οι διαδικασίες που ακολουθούνται στη μετανάστευση ποικίλουν μεταξύ των ειδών, του πληθυσμού, της ηλικίας, του φύλου, ακόμη μπορεί να διαφοροποιούνται και μεταξύ των ατόμων του ίδιου είδους. Έχουν άμεση σχέση με την απόσταση, τις κατευθύν-

σεις, το χρόνο αναχώρησης και άφιξης και τη συμπεριφορά στο ταξίδι τους. Η φυσική επιλογή, με το μηχανισμό της περιοδικής (εποχικής) μετανάστευσης, εξασφάλισε την επιβίωση ορισμένων ειδών. Από την άλλη πλευρά, η μετανάστευση κάποιων ειδών συνέβαλε στην εξάπλωση των πουλιών και σε νέες περιοχές εκμεταλλεόμενα τους φυσικούς πόρους.

Τα πουλιά έχουν:

1. Ικανότητα διαρκούς και γρήγορης πτήσης στην ατμόσφαιρα, όπου δεν υπάρχουν εμπόδια, σε μεγάλα ύψη και αποστάσεις χιλιάδων χιλιομέτρων
2. Υψηλό ρυθμό μεταβολισμού, γρήγορη συσσώρευση και καύση λίπους για πτήσεις μεγάλης διάρκειας. Αν ήταν αυτοκίνητα θα λέγαμε ότι είναι πολύστροφα. Η θερμοκρασία του σώματός τους υπερβαίνει τους 40 βαθμούς.
3. Μεγάλες ικανότητες προσανατολισμού, απαραίτητες για μεγάλες αποστάσεις

Εικόνες από το βιβλίο:

"The nest" an artist's sketchbook, Maryjo Koch, Foreword by Gretel Ehrlich, Swans Islands Books, Belvedere California, 1999

Female lays one single egg

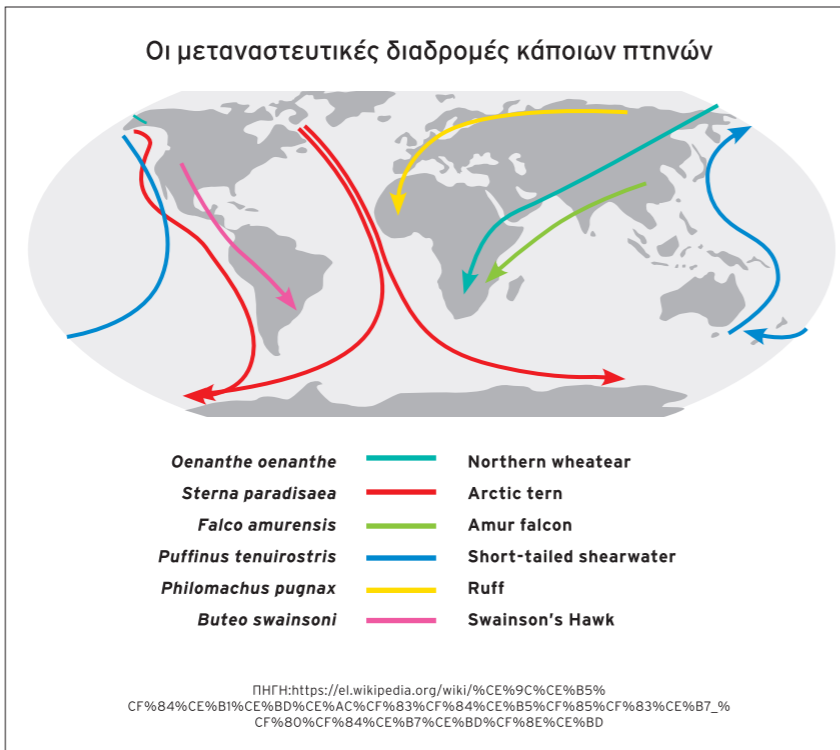
4. Αυστηρά καθορισμένο τρόπο ζωής με κύκλους αναπαραγωγής - μετανάστευσης - διαχείμασης, που ελέγχονται φωτο-περιοδικά (νυχθημέρης χρονικής διάρκειας), με χρήση αστρονομικών δεδομένων, μετεωρολογικών στοιχείων κλπ.

Προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της μετανάστευσης, αλλάζουν τον μεταβολισμό τους. Η αποθήκευση ενέργειας μέσω της συσσώρευσης λίπους και η ρύθμιση του ύπνου για τις νυκτερινές μεταναστεύσεις απαιτούν ειδικές φυσιολογικές προσαρμογές. Επιπλέον, τα φτερά ενός πουλιού «υποφέρουν» από τις συνεχείς φθορές που υφίστανται και απαιτείται η διαδικασία της έκδυσης (moulting).

Τα μεταναστευτικά πουλιά χρησιμοποιούν τρεις κύριες διαδρομές: Την αφρικανική-ευρασιατική, την ανατολική ασιο-αυστραλιανή και την αμερικανική. Πρωταθλήτης στις μετακινήσεις αυτές είναι η αρκτική Tern *Sterna Paradisaea* (χιονογάρνο) ένα μοναδικό είδος που μεταναστεύει από την Αρκτική στην Ανταρκτική και πάλι πίσω κάθε χρόνο (βλ. χάρτη).

Ο προσανατολισμός και η επιλογή κατεύθυνσης πτήσης, διαλέγοντας τις καταλληλότερες καιρικές συνθήκες, όπως τα ατμοσφαιρικά ρεύματα, που έχουν την ίδια κατεύθυνση με αυτήν της μετανάστευσης, είναι επίσης μία από τις ικανότητες, που έχουν αναπτύξει τα μεταναστευτικά πτηνά.

Μπορούμε να δούμε τα πουλιά, ως «έμπειρους μετεωρολογικούς», να διαλέγουν τα κατάλληλα ψυχρά ρεύματα που τα κρατάνε στον αέρα στους κυκλώνες, αποφεύγοντας ταυτόχρονα περιοχές χαμηλού βαρομετρικού με άσχημες καιρικές συνθήκες (πολύ δυνατός αέρας, βροχή σύννεφα, καταιγίδα, ομίχλη). Αν όμως βρεθούν σε τομείς του κυκλώνα, με αντίθετη στην πτήση, κατεύθυνση ανέμου και με πολύ δυνατούς ανέμους, τα ενεργειακά αποθέματα εξαντλούνται και τα πουλιά πέφτουν στο έδαφος ή σε καταστρώματα караβιών ή και στη θάλασσα όπου πεθαίνουν από ασιτία ή πνιγμό, φαινόμενο που παρατηρήσαμε το πρωί της 6ης Απριλίου 2020 και στην Χώρα μας, όταν είδαμε χιλιάδες παγωμένα και αποδυναμωμένα πουλιά, στις ανατολικές ηπειρωτικές ακτές, ανήμπορα να αντιδράσουν.

Η Ελλάδα, λόγω της γεωγραφικής της θέσης στο νότιο άκρο της Βαλκανικής, αλλά και του ανάγλυφου της (νησιά, χερσόνησοι, οροσειρές κ.ά.), είναι ευνοϊκός τόπος για τις μεταναστευτικές διαδρομές πολλών πουλιών, από και προς την Αφρική. Τα χελιδόνια για παράδειγμα, ξεκινούν την Άνοιξη από την Αφρική, νότια της Σαχάρας (Υποσαχάρια Αφρική) και διανύουν γύρω στα 10.000 χλμ. μέχρι την Ελλάδα και αντίστροφα το φθινόπωρο, δηλαδή περίπου 20.000 χιλιόμετρα για το αλέ-ρετούρ ταξίδι τους... Το να διασχίσουν την έρημο Σαχάρα αλλά και την Μεσόγειο είναι πράγματι περιπέτεια. Ένα ποσοστό χελιδονιών και άλλων πουλιών δεν καταφέρνει ποτέ να φτάσει στον προορισμό του, λόγω θηρευτών, καταιγίδων και δυνατών ανέμων, του κινδύνου να πέσουν στη θάλασσα και να πνιγούν, αν δεν βρεθούν κοντά σε κάποιο νησί για να ξεκουραστούν, αλλά και της καταστροφής των περιοχών που θα μπορούσαν να τους προσφέρουν ξεκούραση, από τον άνθρωπο.

Πουλιά ζουν στην Ελλάδα εδώ και εκατομμύρια χρόνια: τα παλαιότερα γνωστά απολιθώματα φτάνουν μέχρι το Ανώτερο Μειόκαινο (5.000.000-

6.500.000 χρόνια πριν), ενώ σε ανασκαφές στην Κρήτη έχουν ταυτοποιηθεί 67 τουλάχιστον είδη πουλιών, από το Πλειστόκαινο (2.000.000 - 12.000 χρόνια πριν), που αντιστοιχεί χρονικά στην Παλαιολιθική εποχή.

Σήμερα ο κατάλογος των πουλιών της Ελλάδας αριθμεί 442 είδη. Περισσότερα από τα μισά είδη των πουλιών της Ελλάδας (55%) αναπαράγονται τακτικά στη χώρα. Το 60% των ειδών αυτών έχουν επιδημτικούς (μόνιμους) πληθυσμούς, ενώ τα υπόλοιπα είναι καλοκαιρινοί επισκέπτες.

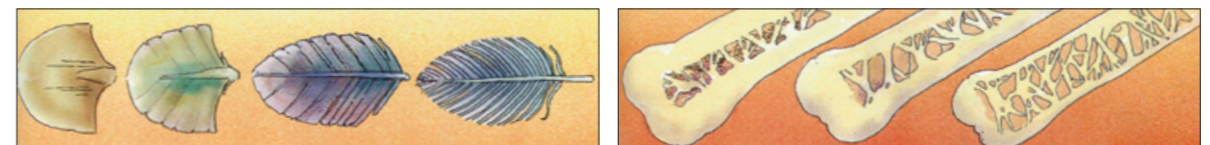
Οι απειλές που αντιμετωπίζουν τα είδη της ελληνικής ορνιθοπανίδας, διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: άμεσες και έμμεσες. Στην πρώτη περίπτωση αναφερόμαστε στο κυνήγι, τα δηλητηριασμένα δολώματα και άλλες σκόπιμες θανατώσεις. Στη δεύτερη ανήκουν η υποβάθμιση/καταστροφή των βιοτόπων, η αστικοποίηση ή άλλες συνθήκες που τα εμποδίζουν να τραφούν ή να αναπαυθούν. Σ' αυτές τις απειλές θα πρέπει να προσθέσουμε πλέον και τις επιπτώσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Μαρία Βασιλείου
Βιολόγος- Ωκεανογράφος

ΚΙ ΑΛΛΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ...

Προσαρμογές για μείωση του βάρους

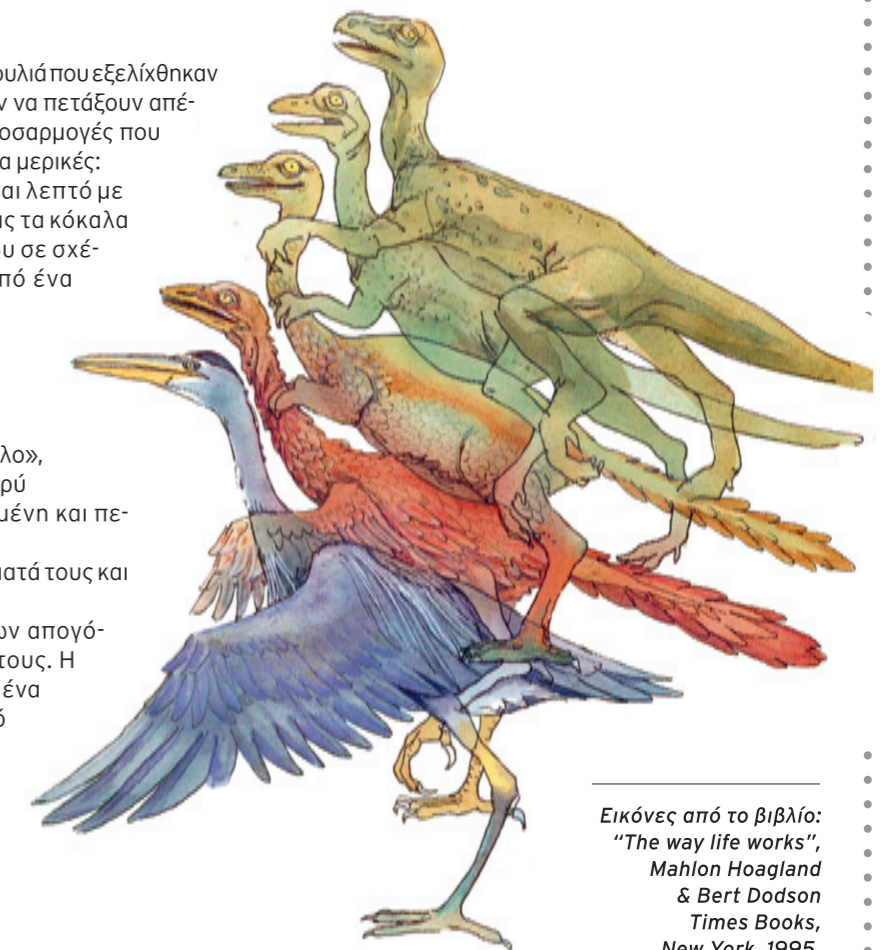
Η «εγκυμοσύνη» τα βαραίνει όσο ένα ή περισσότερα αυγά για μικρό χρονικό διάστημα. Θα τα κλωσήσουν στη φωλιά, συχνά και τα αρσενικά, μέχρι να προέλθουν οι απόγονοι.

Όπως κάθε οργανισμός, έτσι και τα πουλιά που εξελίχθηκαν από τα ερπετά, μέχρι να μπορέσουν να πετάξουν απέκτησαν πολλές ενδιαφέρουσες προσαρμογές που μείωσαν σταδιακά το βάρος τους. Να μερικές:

1. Το τοίχωμα των οστών τους είναι λεπτό με μεγάλα κενά. Φέρτε στο νου σας τα κόκαλα από το μπουτί ενός κοτόπουλου σε σχέση με το κόκαλο του μηρού από ένα κατσικάκι.
2. Σε σχέση με τα λέπια των ερπετών και το τρίχωμα των θηλαστικών, το φτέρωμα των πουλιών είναι πολύ ελαφρύτερο. Λέμε «είναι ελαφρύ σαν πούπουλο», για να ορίσουμε κάτι πολύ ελαφρύ
3. Η τροφή τους είναι συμπυκνωμένη και περιεκτική όπως σπόροι, έντομα
4. Αποβάλλουν συχνά τα περιττώματά τους και συγχρόνως ούρα και κόπρανα
5. Το κυριότερο, η δημιουργία των απογόνων γίνεται έξω από το σώμα τους. Η «εγκυμοσύνη» τα βαραίνει όσο ένα ή περισσότερα αυγά για μικρό χρονικό διάστημα. Θα τα κλωσήσουν στη φωλιά, συχνά και τα αρσενικά, μέχρι να προέλθουν οι απόγονοι.

Πόσο σοφή αυτή η εξέλιξη...

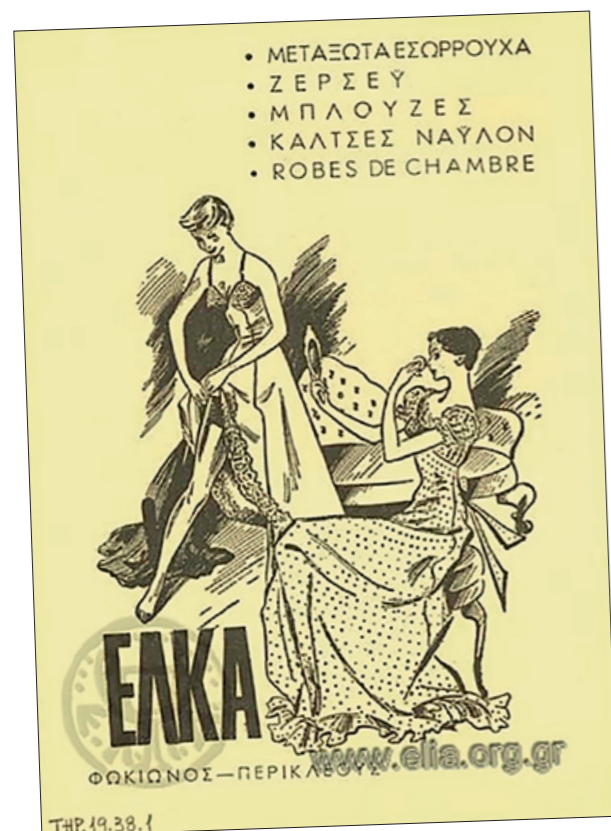

Εικόνες από το βιβλίο: "The way life works", Mahlon Hoagland & Bert Dodson Times Books, New York, 1995.

Νάιλον κάλτσες δι' αλληλογραφίας

...από το
Νίκο Μαλλούχο

Από την επανάσταση του *jean*, ως συμβόλου στήριξης της εργατικής τάξης, μέχρι την προκλητική – για τα δεδομένα της εποχής – αγάπη της *Coco Chanel* για άνεση και απόρριψη των περιττών στολιδιών, η μόδα “έκανε θόρυβο” γιατί πάντοτε είχε κάτι να πει.

Εικ. 1

Ο τρόπος, που ντυνόμαστε είναι μια μορφή γλώσσας του σώματος, που αντανακλά τον χαρακτήρα και τον τρόπο της σκέψης μας. Η μόδα “καταγράφει” διαχρονικά τις ιστορικές και κοινωνικές εξελίξεις και γίνεται μάρτυρας όλων των θεμελιωδών κοινωνικών αλλαγών, που συμβαίνουν στην ανθρωπότητα. Από την επανάσταση του *jean*, ως συμβόλου στήριξης της εργατικής τάξης, μέχρι την προκλητική – για τα δεδομένα της εποχής – αγάπη της *Coco Chanel* για άνεση και απόρριψη των περιττών στολιδιών, η μόδα “έκανε θόρυβο” γιατί πάντοτε είχε κάτι να πει.

Μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα η εμφάνιση έστω και μικρού τμήματος του ποδιού μιας γυναίκας ήταν κατακριτέα (ας θυμη-

Εικ. 2

θούμε τον «ποδαστράγαλο» του δημόδους άσματος). Ήταν στα μέσα της δεκαετίας του 1920, μετά τον «μεγάλο πόλεμο», όταν άρχισαν να κονταίνουν οι γυναικείες φούστες και ν' αποκαλύπτονται οι γυναικείες γάμπες με κάλτσες, μάλλινες ή βαμβακερές, αποκλειστικά για προφύλαξη από το κρύο. Οι μόνες «αξιοπρεπείς» κάλτσες ήταν τότε οι μεταξωτές, αλλά αυτές ήταν υπερβολικά ακριβές και δυσπρόσιτες για τα ασθενή βαλάντια.

Η ανάγκη να «ντυθεί» η γυναικεία γάμπα με μια κομψή και λεπτή κάλτσα, που και να ζεσταίνει και να κολακεύει τη σι-

Εικ. 3

Εικ. 4

Εικ. 5

Μεσολαβεί ο δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος και οι οικονομίες των περισσότερων κρατών που συμμετείχαν, έχουν καταρρεύσει. Η νάιλον κάλτσα σπανίζει. Αποτελεί αντικείμενο πολυτελείας και πολλές φορές χρησιμοποιείται ως νόμισμα συναλλαγής. Οπωσδήποτε ένα τέτοιο δώρο είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτο.

Εικ. 6

λουέτα, οδηγεί αρχικά στην εφεύρεση ενός συνθετικού νήματος (rayon), που μιμείται το μετάξι. Έτσι κάνει την εμφάνισή της μια κάλτσα, αρκετά κοντά στη «μεταξωτή» και δημιουργεί επανάσταση κάνοντας τις γυναίκες κομψότερες,

ανεξάρτητα από την οικονομική τους επιφάνεια. Το νέο νήμα μπορεί βέβαια να «μιμείται» το μετάξι, αλλά είναι εξαιρετικά ευαίσθητο και τρυπάει με το παραμικρό, με αποτέλεσμα οι γυναίκες να τρέμουν στην απώλεια του

«πόντου», που θα κατέστρεφε τις κάλτσες και την εμφάνισή τους. Το 1939 η εταιρεία Dupont, παρουσιάζει ένα νέο νήμα, το νάιλον και σε επέκταση τη νάιλον κάλτσα, προϊόν που γίνεται αμέσως αποδεκτό παγκοσμίως, ως η

Εικ. 7, 8

(Εικ. 2-5 και 7-10)
Κι όπως έχουμε αποθηκεύσει κάποιες εικόνες από «θησαυρούς» βιβλίων και περιοδικών που έρχονται για πούλημα στο Παζάρι μας, να μια πλούσια εικονογράφηση για το κείμενο του Νίκου Μαλλούχου.

Εικ. 9

Εικ. 10

πιο ακραία έκφραση της γυναικείας κομψότητας (Εικ. 1).

Μεσολαβεί ο δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος και οι οικονομίες των περισσότερων κρατών που συμμετείχαν, έχουν καταρρεύσει. Η νάιλον κάλτσα σπανίζει. Αποτελεί αντικείμενο πολυτελείας και πολλές φορές χρησιμοποιείται ως νόμισμα συναλλαγής. Οπωσδήποτε ένα τέτοιο δώρο είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτο. Το μικρό βάρος της κάλτσας, όσο και ο περιορισμένος όγκος της επιτρέπουν ακόμη

και την ταχυδρομική αποστολή της. Και να, που το 1952 ένας φάκελος ταχυδρομείται από το NORFOLK των ΗΠΑ προς το Ηράκλειο της Κρήτης. Κατά την άφιξή του στην Αθήνα, προφανώς περνάει από τελωνειακό έλεγχο. Μια ειδική σήμανση μας πληροφορεί ότι, όπως διαπίστωσε ο τελωνειακός ελεγκτής, ο φάκελος «ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΔΥΟ ΖΕΥΓΗ ΚΑΛΤΣΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΝΑΪΛΟΝ» (Εικ. 6). Ο tempora o mores!

N.M.

Όπως διαβάζουμε στη Βικιπαίδεια, το νάιλον είναι ένα θερμοπλαστικό υλικό, που πρωτοχρησιμοποιήθηκε εμπορικά σε μια οδοντόβουρτσα με νάιλον τρίχα το 1938 και ακολούθως ως ύφασμα το 1939 και στις πιο διάσημες γυναικείες κάλτσες το 1940.

ΤΙ ΝΑ ΠΟΥΜΕ ΕΔΩ ΓΙΑ μελλοντικές εκδηλώσεις;

Αν κάνουμε κάποιο προγραμματισμό αναγκαστικά
θα είναι πολύ βραχυχρόνιος. Να επισκέπτεστε συχνά το site:

www.filoi-gnhm.gr

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Σχολικός έλεγχος - ταυτότητα και αξία προσώπου

Την τραγική ιστορία ενός 14χρονου αγοριού από το Μάλι, που πνίγηκε στη Μεσόγειο, αποκαλύπτει μια Ιταλίδα ιατροδικαστής στο βιβλίο της για την προσφυγική κρίση. Το αγόρι είχε ράψει στα ρούχα του τον έλεγχο του σχολείου που είχε πάρει, για να αποδείξει στις αρχές της χώρας που θα έφτανε ότι είναι καλός μαθητής.

Όπως περιγράφει στο βιβλίο της «Faceless Wrecks, Raffello Cortina Editore», η Ιταλίδα ιατροδικαστής, που έχει κάνει πολλές νεκροψίες σε πρόσφυγες που πνίγηκαν στη Μεσόγειο, το προσφυγόπουλο επέβαινε σε μια βάρκα που στις 18 Απριλίου 2015 αναποδογύρισε με αποτέλεσμα 58 ψυχές να αφήσουν την τελευταία τους πνοή στα παγωμένα νερά της Μεσογείου.

«Το αγόρι φορούσε ένα μπουφάν που έμοιαζε με πάπλωμα, ένα γιλέκο, ένα πουκάμισο και ένα τζιν παντελόνι. Δεν είχε

μαζί του κανένα έγγραφο που να βεβαιώνει την ταυτότητά του, αλλά μέσα από το μπουφάν του είχε ράψει κάτι πιο πολύτιμο: έναν σχολικό έλεγχο με πολύ καλούς βαθμούς και τα μαθήματα να αναγράφονται στα γαλλικά».

Η δημοσιοποίηση της ιστορίας του 14χρονου οδήγησε τον σκιτσογράφο Μακκοχ, στη δημιουργία του παρακάτω σκίτσου για την ιταλική ιστοσελίδα il foglio στις 11 Ιανουαρίου, που δείχνει τον 14χρονο να επιδεικνύει τους βαθμούς του στο βυθό της θάλασσας και κάνει τον γύρω του διαδικτύου.

Για την έντυπη μορφή του τεύχους αναζητείται χορηγός

Έτος ίδρυσης 1978

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
ΤΗΛ./ΦΑΞ: 210 8083289, 210 8015870
E-MAIL: info@filoi-gnhm.gr
ΕΚΔΟΤΗΣ: Άννα Κρεμέζη-Μαργαριτούλη,
συνεργάστηκε η Κωνσταντίνα Σαββαΐδη
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Αγγελική Βαρελλά
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: defrost design

ISSN 2623-4734

WEBSITE: www.filoi-gnhm.gr

Φίλοι Μουσείου Γουιλανδρή Φυσικής Ιστορίας

friends_gnhm

Τιμή τεύχους για τα μη μέλη των ΦΙΛΩΝ 1 €